INDIÁNOK ÉS NEOKOLONIALIZMUS: EGY VENEZUELAI ESET

BOGLÁR LAJOS

Két alkalommal jártam Venezuelában, néprajzi kutatás céljából: első ízben 1967—68-ban, másodszor 1974-ben. Mindkét esetben ugyanazon a vidéken, a dél-venezuelai Amazonas Szövetségi Területen, és ugyanannál az indián csoportnál. Így módom nyílt arra, hogy megfigyeljem, az eltelt hat esztendő milyen változásokat idézett elő egy indián törzs életében. Ez a vizsgálat talán még nem tarthatna igényt nagyobb nyilvánosságra, ha a szóban forgó időszak nem esne egybe kolonizálási tendenciákkal.

Nem lehet célom, hogy Latin-Amerika vagy akárcsak Venezuela gazdaságának alakulását részletesen nyomon kövessem: azokra a lényeges szempontokra szeretnék csak utalni, amelyek a dél-venezuelai kormányzat és az őslakó indiánok viszonyát jellemzik.

I

A vizsgálatunk középpontjában álló Amazonas Szövetségi Terület, a trópusi őserdők borította, zuhatagos folyamok által határolt vidék, Amazonia más részeihez hasonlóan számos indián törzs menedékhelyévé vált. A 175 000 km²-nyi terület Venezuela életében még a 60-as évek elejéig, mint „nemzeti tartalék" szerepelt: a letelepedéshez, a terület kiaknázásához különleges engedélyekre volt szükség.

Első utam során megállapíthattam, hogy az indián csoportok jó része izoláltan él, kapcsolata a neo-venezuelai lakossággal (kereskedőkkel, misszionáriusokkal, vagy az Indiánvédelmi Bizottság munkatársaival) meglehetősen laza és alkalomszerű volt.

Az általam vizsgált *piaroa*-indiánok az őserdőből kihasított ültetvényeik mellett felépített közösségi kunyhóban laktak, s általában 5—6 rokon család élt együtt egy főnök irányítása mellett, aki közösségének nem politikai, hanem vallási vezetője volt: tekintélyét elsősorban a mitikus hagyományok továbbadásával, és a rituális praktikák elvégzésével szilárdította.[1] Gazdasági formációjukat tekintve alig különböztek a többi trópusi-őserdei törzstől: a növénytermesztés mellett az élelemszerzés zsákmányoló módjai is jelentős szerepet kaptak. Az élelemszerzés társadalmi aspektusát tekintve megállapíthattam, hogy határozott választó vonalat jelent a nemek közötti munkamegosztás: a kultúrnövények (főleg gumósok) művelése az asszonyok feladatkörébe tartozott, míg a férfiak leginkább a vadászattal foglalkoztak.

[1] „Adalékok a vad gondolkodáshoz" c. írásomban bővebben kifejtem a kérdést. „Valóság", 1971/6, 56—61.

A lokális csoportok, a természeti környezettel népesség szempontjából is összhangban, lényegében annyit termeltek, amennyit feléltek. Néhány helyen, jobb szervezés vagy megfelelőbb talajviszonyok következtében termésfeleslegük is maradt, amit más törzsekkel vagy ritkábban Amazonas székhelyének lakóival cseréltek. Az őserdei lakosság és a városiak közötti érintkezés tehát csak a cserekereskedelemre szorítkozott, ami nem járt a közösségek felbomlásával, hiszen a cserekapcsolat intenzitása sem az elcserélt javak mennyisége, sem pedig a kontaktus tartóssága szempontjából nem volt olyan jelentős, hogy a hagyományos gazdasági és társadalmi szerkezetben gyökeres változást eredményezzen.

Ennek az idillinek tűnő helyzetnek a jellemzésére idézném Amazonas Szövetségi Terület kormányzójának 1965-ös jelentését: A terület gazdaságilag kihasználatlan, nincsen ipara, nincsenek munkalehetőségei. Gyakorlatilag nincs földművelés és állattenyésztés. Az élelmiszert (Amazonas székhelyének 5000 főnyi lakossága számára) szinte teljes egészében légi úton szállítják Caracasból, vagy vízi úton Ciudad Bolivarból . . . Nem tudjuk igazolni demokratikus kormányzatunkat, ha nem változtatunk a helyzeten. Végül egy ultimátumszerű mondat: Vagy termelünk Amazonas Területen, vagy eltűnünk![2]

A jelszó tehát elhangzott, valamit tenni kellett. Amíg maga az állam nem alakította ki Amazonas általános meghódításának tervét, néhány hír már jelezte, hogy egyénileg kísérletező kolonizátorok is kezdik az indiánlakta területeket megszállni.

Ezekről a szórványos kolonizációs törekvésekről így írt egy venezuelai antropológus: ahol egy indián csoport ellenállt, és nem kívánt mint munkás az új gazdasági struktúra részévé válni, vagy puszta jelenléte akadályozta a kolonizáló műveleteket, többnyire az történt, hogy az indiánokat ősi földjeikről erőszakkal, vagy csalárd módon elmozdították. Szélsőséges esetekben az indián csoportokat egyszerűen megsemmisítették. Ilyen a helyzet manapság is az ország több részében, habár az indiánoknak voltak és vannak törvényesen biztosított jogai.[3]

Anélkül, hogy a jogok és törvények kérdésénél bővebben elidőznénk, hadd említsek Coppens nyomán két példát a földbirtoklással kapcsolatban. Egy 1911-es rendelet szerint a föld annak lehet tulajdona, aki igazolni tudja, hogy 20 esztendeje folyamatosan használja-műveli; egy 1936-os rendelet tíz esztendőre leszűkíti a használati időt. Ha most figyelembe vesszük, hogy az amazonasi indiánok ültetvényeiket irtásos-égetéses eljárással készítik elő, s ha tudjuk azt, hogy ez a módszer általában 4—6 esztendő alatt kimeríti a talajt, nyilvánvaló, hogy egyetlen indián törzs vagy csoport sem tud húsz vagy tíz esztendős permanens földhasználatot igazolni.

Ha tehát egyrészt, mint a fentebb idézett kormányzó kijelentette, Amazonasban termelni kell, vagy eltűnni, másrészt az indián nem birtokosa a földnek — semmi sem akadályozta a területek elfoglalását.

Mindehhez hozzájárult, hogy Brazíliához hasonlóan, Venezuela is előbbutóbb rákényszerült, hogy kiaknázza a nyersanyagforrásokat kínáló, addig

[2] „Informe a la novena convencion de Gobernadores presentado por el Gobernador del Territorio Federal Amazonas". Puerto Ayacucho, 1965. augusztus 10.

[3] Coppens, W.: La tenencia de tierra indigena en Venezuela. Aspectos legales y antropologicos; „Antropológica", 29, Caracas 1971, 3., 13. és 15.

parlagon heverő vidékeket.[4] A közlekedés-szállítás mellett sürgetővé vált a mezőgazdaság megszervezése, el kellett látni a piacokat növényi termékekkel, és nyilvánvalóan erre az indián a legalkalmasabb, aki ugyan, mint láttuk, törvény szerint nem birtokosa a földnek, azonban de facto műveli, és évszázados alkalmazkodása révén alaposan megismerte a trópusi természetet (hogy csak a piaroák példáját említsem: egyetlen településükön harmincnál több növényfajtát műveltek).

Amazonas Szövetségi Terület, az egykori „nemzeti tartalék", amely eddig csak néhány egyéni kolonizátor, a kolonizációt előkészítő misszió vagy „indián-védelmi" megbízott vadászterülete volt, ma már hivatalos terv keretében kerül kiaknázásra.

A hivatalos terv neve: „Dél meghódítása". A program célja, hogy Amazonas Szövetségi Terület, mint mondják, fejlődésnek induljon, s ennek beindításához tartoznak a következő feladatok: fel kell mérni a rendelkezésre álló anyagi és emberi lehetőségeket, elő kell mozdítani a regionális lakosság bevonását az ország gazdasági, társadalmi és kulturális életébe. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a területre való behatolást légi, szárazföldi és vízi úton kell biztosítani, fejleszteni kell Amazonas székhelyét, Puerto Ayacuchot, új településeket kell kialakítani stb.

2

Írásom célja, mint említettem, hogy egy adott indián csoport megfigyelése, és munkatársam, Jesus Caballero indián-tanító információi alapján, röviden ismertessem, hogyan kezdődött és milyen változásokat idézett elő a „Dél meghódítása" néven ismert akció.

Az általam legjobban ismert piaroa-csoportoknál, az indiánok elbeszélése szerint ez a folyamat azzal kezdődött, hogy az amazonasi kormányzat négy-öt évvel ezelőtt az őserdőben lakó indiánokat „lehívatta", hogy koncentrálja őket járművel elérhető helyen. Az ígéretek, amelyek az indiánokat őserdei ültetvényeik és vadászterületeik feladására csábították, nem kevesebbről szóltak, mint az élelmezési gondokon segítő állatfarmokról, a termelvények rendszeres piaci árusítását biztosító szállításról, orvosi ellátásról, iskoláról stb.

Az 1968-ban meglátogatott piaroa-indián csoportokat is egy kormányzati településen találtam: az egykor közösségi kunyhóban lakó rokon-családok különálló, kis családi házakban laknak, a trópusi viszonyok között egyébként teljesen alkalmatlan bádoglemeztetős építményekben.[5] Az indián tanító így beszéli el a költözést: „A régi kormányzat idején annyit, de annyit ígértek, hogy sok mindent ajándékoznak majd nekünk: puskákat, varrógépeket adnak, házakat építenek, villanytelepet, vízvezetéket — és mi elhittük, hogy tel-

[4] Az olajtermelésben egyébként élenjáró ország mezőgazdaságának színvonalára mi sem jellemzőbb, minthogy nemcsak az amazonasi székhelyre szállítanak repülőn élelmiszert, de köztudott, hogy Caracasba is érkezik légiúton élelmiszer a piacokra — Kaliforniából!

[5] Az indiánoknak évszázados tapasztalatok diktálták, hogy nagy belső térrel rendelkező kunyhókat építsenek: többrétegű pálmalevéltetejük vízhatlan, és a legkeményebb trópusi napsütésben is jóval hűvösebb, mint a bádogtetős ház. — Mivel az indiánok jelentős része analfabéta, a pártok megkülönböztetésében nagy szerepet játszik a szín. Mindenütt látni az ayacuchoi falakon piros, fehér, fekete vagy zöld színű jelszavakat. Nem véletlen, hogy az előző kormányzat idején épült indián házakat is zöldre festették.

jesítik az ígéreteket. De mindmáig, öt esztendő elteltével is csak azt mondhatom, hogy az ígéretekből alig láttak valamit az indiánok."[6] (Amint erről az amazonasi kormányzóságon is tájékoztattak, az előző kormányzat idején (1973 végéig—1974 elejéig) a hatalomért küzdő pártok indiánok szavazataira is számítottak, hiszen „a nem kóbor, hanem letelepült indián már szavazóképes.")

Lássuk közelebbről, milyen változásokat hozott az új helyzet az indiánok gazdasági-társadalmi szerkezetében. Azt már láttuk, hogy a kiterjedt családot magában foglaló közösségi kunyhók helyett a nukleáris családoknak hajlékot adó házakból áll a település. De mi a helyzet az élelemszerzés és -elosztás eredeti rendjével?

Anélkül, hogy etnográfiai részletekbe bocsátkoznék, szükséges elmondanom, hogy a hétvégi városi piac legkelendőbb áruihoz tartozik a maniokliszt, és az abból sütött indián kenyér, a kasszave. Miután a felfokozott piaci lehetőségek és igények is kényszerítőleg hatnak, a rokon családok már nem tudnak közös tűzhelyen sütni, minden család önálló konyhákban készíti el nemcsak a belső fogyasztásra, hanem a piacnak szánt maniokliszt és kasszavét. Még hat esztendeje az együtt lakó asszonyok segítették egymást a maniokfeldolgozásban, és a hozzáférhető helyen tárolt lepényből mindenki tetszése szerint fogyaszthatott. A mai körülmények között az együttműködés vagy elosztás közösségi elve nem érvényesülhet (indiánok szerint mindez „lehetetlen és szükségtelen".)

Az élelem elosztásának régi, a kiterjedt családra jellemző rendje kizárólag a vadhús elosztásában érvényesül. Szólnunk kell általában a húsellátásról, amely az indiánok egyik legfőbb gondja. Az indián tanító így beszél erről: „A vadászat itt nem könnyű, mert a közelben alig van állat. Sok ember él itt együtt . . . Ha a vadászok elindulnak, gyakran üres kézzel térnek haza. Túl sokan vagyunk itt együtt . . . Ha vadásznak valamit, egy pekarit, agutit vagy más állatot, a zsákmányt szétosztják a piaroák egymás között, akárcsak régen. És nemcsak az ‚egyenes' rokonok, nagybácsik és nagynénik kapnak a húsból, hanem a többiek is. Hogy egyetlen öreg vagy fiatal se maradjon hús nélkül . . . Ez a település azonban messze van a vadászterületektől, de ha lenne háziállatunk, könnyebb lenne számunkra az élet, mindig lenne kéznél hús. Ezért értettünk egyet a Nemzeti Agrár Intézet ígéretével, hogy kapjunk állatfarmot, tyúkokat, disznókat, és akkor nem kellene sok időt elveszítenünk a vadkereséssel. Itt lenne közelben a hús. Mert azt ígérték, mindenki kap háziállatot. És akkor közösen elhatároztuk, hogy megszervezzük ezt is: ma én vágok állatot, holnap te, adunk egymásnak, megesszük, a maradékot pedig eladjuk. Igen, de 1972-ben, talán május tájékán megjelentek az Intézet emberei, és azt mondták, már nem érdemes a tyúkfarmmal foglalkozni, mert minden pénzre szükség van a választásoknál . . . Most reméljük, hogy majd az új kormányzat segít . . ."

Az indiánok életében természetesen a legdöntőbb változást a piacra termelés váltotta ki. Az asszonyok több, és nagyobb ültetvényeket művelnek: a talaj-

[6] Az indián informátorok elbeszéléseit magnetofonszalag őrzi: a teljes szöveg — amelyből itt csak részleteket közlök — spanyol nyelven kerül kiadásra, szerzőként feltüntetve Jesus Caballero piaroa tanítót is: „Los Piaroa visitados de nuevo — una asimilacion forzada." Actas del 41. Congreso Internacional de Americanistas, México. — Magyar nyelvű változata a „Wahari: az őserdők művészete" c. kötetben kerül közlésre.

előkészítés módszere nem változott, viszont a hagyományos munkamegosztás átalakult. Több legény-férfi segédkezik az ültetvényes munkában, mint hat esztendeje, nemcsak azért, mivel az új helyen a férfiak eredeti főfoglalkozása, a vadászat korlátozott (nem beszélve arról, hogy a közeli városban minimális a munkalehetőség ipari létesítmények hiányában), hanem azért is, mivel mind több olyan lányt csábít el a város, azokat a fiatal lányokat is, akik egyébként anyjuknak segédkeztek volna az ültetvénnyel kapcsolatos munkákban.

Természetszerűleg felmerül a kérdés, vajon a kormányzat, ha olyan fontosnak tartotta, hogy az indiánok a városi piacot ellássák növényi termékekkel, miért nem állít be termelékenyebb munkaeszközöket. Hadd említsek egy apró, de nem lényegtelen mozzanatot: több indián csoportnál megfigyeltem, hogy a közösségek bomlasztásának egyik módszere, ha pl. egy új, hatékonyabb munkaeszközt bevezetnek, de csak korlátozott számban, tehát, hogy ne juthasson hozzá mindenki. A brazíliai indiánok között megfigyeltem, hogy pl. „jó munkáért" a misszionáriusok egy-egy puskát adtak az indiánoknak — aminek szinte közvetlen velejárója volt, hogy a csoportos vadászat háttérbe szorult, előbb-utóbb megbontva a tradicionális munkamegosztást, és a közösségek élére az új eszközt legjobban használó egyén került.[7]

Az új piaroa településre a kormányzat eljuttatott egy benzinmotorral működő maniokreszelő gépet: ha egyáltalán működik (hiszen a folyamatos üzemanyagellátásról is kellene gondoskodni), nem közösen használják, hanem az az indián, aki ért a benzinmotorhoz — a százfőnyi indián közül egyetlen személy.[8] Az új eszköz tehát nem változtatta meg a feldolgozás módját, és a megnövekedett igények kielégítése ennek következtében csak fokozottabb munkával végezhető el, s az asszonyoknak hatékonyabb eszközök nélkül több időt kell fordítaniok a növényfeldolgozásra.

Az indiánok és a piaci kereskedők kapcsolatára álljon itt egy idézet az indián tanítótól: „Most mindent az ayacuchoi piacra viszünk. Eddig kéthetenként jött a termésért a teherautó, most minden szombaton. Maniokliszt, kasszavét, tárót, yamszt, édesburgonyát, banánt és mást visznek a piacra. Ott várják az indiánokat a kereskedők. Az igazság az, hogy nem nagyon tetszik nekünk, ahogy a kereskedők bánnak velünk, tőlünk mindent olcsón vásárolnak, és drágán adnak. Például: a kereskedő megvásárol egy rakományt, több zsák gumós növényt, és mondjuk minden zsák negyven kilót nyom. A kereskedő kilóját fél bolivárért veszi tőlünk, és két, két és félért adja tovább. Képzeld el! Ezt nem értem, nem vagyok képes felfogni . . . Volna nekem erre egy tervem, és szerintem csak ezen a módon lehetne megoldani ezt a kérdést, ha ezzel egyetértene a kormányzóság és Amazonas Terület tanácsa. Azt javasolnám,

[7] Bővebben írok a témáról: L'acculturation des Indiens Nabmbikuara; „Annals of the Naprstek Museum" 1, Praga 1962, 19—27.

[8] A civilizációval való kapcsolata kezdetén a „bennszülött" azokhoz a „fehér kincsekhez" igyekezett hozzájutni, amelyek hatékonyságáról közvetlenül meg tudott győződni (mint pl. a fémbalta, gyufa stb.), s amelyeket léte megkönnyítése céljából, zökkenőmentesen be tudott illeszteni saját kultúrájába: javakat vett át anélkül, hogy egy tőle idegen rendszerbe beépülne. A neokolonialista helyzetben azonban kénytelenkelletlen bekapcsolják az új társadalmi rendbe, hiszen már szüksége van a kapitalista ipar és kereskedelem biztosította javak egész láncolatára (gondoljunk csak arra, hogy közlik a meztelen indiánnal: civilizáltnak ruhába kell járnia, s erre egy készletet kap — amely önmagában is felveti, hogy tisztításához szappan kell, és újabb és újabb ruhaneműk. Az említett benzinmotor sem használható folyamatos üzemanyag beszerzése és alkatrészcsere stb. nélkül).

hogy jobb lenne egy különálló indián piacot építeni, és csak akkor működne, amikor az indiánok ott megjelennek, hogy eladják termésüket. És az *indiánok* adnák el a termést, nem a kereskedők, és akkor az indiánok valamivel többet kapnának . . . Jelenleg az nyer többet, aki olcsón vesz az indiánoktól. Mert ha a kereskedő fel is számolja, hogy benzinre kell költenie, kopik a teherautója, ez mind becsapás. Vannak, akik elhiszik. De nekünk is sokba kerül ám minden. Ők az autót, a benzint, ennyi meg ennyi alkatrészt számolnak, de hát tudod mibe kerül nekünk egy őserdei tisztást kivágni, felégetni az erdőt, ültetni, behordani, háton cipelni? Úgy gondolom, egy hát többe kerül, mint egy autó..." — e szavakkal foglalja össze a cserekereskedelemből frissen a pénzgazdálkodásnak, a piacnak kiszolgáltatott indiánok véleményét Jesus Caballero.

A városi lakossággal való rendszeresen ismétlődő, hétvégi kontaktus azonban nemcsak a piacra korlátozódik, s ez az indiánok magatartásában mélyreható változásokat idéz elő. Maga a piaci eladás is új magatartást idényel: a férfiak (a kevésbé félénkek) az elsőszámú eladók, hiszen általában több spanyol szót tudnak, mint az asszonyok, akiknek a feladata a piacon arra szorítkozik, hogy a standoknál együtt őrködjenek — nehogy a jövés-menésben valaki meglopja őket (de az indiánok szerint így is általában az áru egyharmada eltűnik).[9] Az eladást követően a termelvényekért kapott pénzzel, az egyes családok elvonulnak a számos üzlet, szuper-market valamelyikébe, és megvásárolják a háztartáshoz szükséges holmikat. A férfiak egy része az olcsó nádpálinkából is vásárol, és hazatérve a településre már rendszerint részeg, vagy az elkövetkezendő órákban lesz az. Erről az új vonásról így vélekedett egy indián: „Tudod, szombaton Puerto Ayacuchoban mindenki iszik, és mi civilizálódni akarunk."

Az újkeletű alkoholfogyasztás megítélésében figyelembe kell vennünk azt is, hogy az indiánok mai „szóvívői", tehát a spanyolul jobban beszélő indiánok városban való jártasságához hozzátartozik az is, hogy képesek hétvégeken együtt iszogatni a város ivóiban a többi „racionálissal" (ahogyan a vidéken a nem-indiánt nevezik), tehát alkalmassá válnak arra, hogy előbb-utóbb a „társaság" tagjaivá, befogadottakká váljanak.

Ezzel már utaltam is arra, hogy milyen változások idéződtek elő a piaroa-társadalomban a főnöki intézményt illetően. Az eddigiekből is láthattuk, hogy a piacra termelés más feltételeket teremt, és más igényeket is támaszt, mint a hagyományos törzsközi cserekereskedelmi kapcsolat. Az is kiderült, hogy a tradicionális munkamegosztás is eltolódott számos tényező összejátszása következtében. A változó helyzet, az új település, az átalakuló közösség élete nyilvánvalóan más vezetőt, vagy vezetőket kíván. Előtérbe kerül a *manager*-típusú egyén, akinek ismérvei közé tartozik, hogy jól beszél spanyolul (egy százfőnyi településen két férfi), ezáltal a városiak szempontjából is tárgyalóképes (pl. bejáratos a kormányzóságra, intézkedni tud szállítási, eladási ügyekben stb.). Nyilvánvalóan az ilyen ügyek lebonyolításához másfajta szervezőkészségre van szükség, mint az őserdei izoláltságban. Az egykori vezetők hatóköre fokozatosan csökken: a vallási specialisták már csak „esti" vezetők,

[9] A meglopott indián, szegényes spanyol nyelvtudásával el sem tudja mondani az esetet az arra cirkáló rendőröknek — ha egyáltalán hinnének neki. Ottlétünk idején vezette be a kormányzat, hogy az indiánügyi titkár személyesen ellenőrzi a piaci műveleteket.

amikor maguk köré gyűjtenek néhány férfit, és együtt éneklik az egykor mindennapos, mitikus tartalmú varázsdalokat.[10]

1974-es megfigyeléseinkről egy francia kollégával filmet készítettünk, amelyben az indiánok elmondhatták, milyen problémákat vet fel az új gazdasági helyzet, milyen nehézségekkel jár az alkalmazkodás a civilizáció „előszobájához".[11] A film főszereplője, Jesus Caballero utolsó filmbeli mondata így hangzik: „Tudod, a magam részéről meg kell mondjam, a civilizáció nagyon kemény és bonyolult dolog, az ember nem tudja melyik út vezet előre, és melyik hátra."

[10] A szóban forgó településen egyetlen pálmakunyhó áll: ebben él a tanító apja, ak nem is olyan régen még őserdei közösségének vallási vezetője volt. Az új településen nem kívánt téglaházban lakni, hanem felépített magának egy hagyományos típusú kunyhót. A többi piaroához hasonlóan ő is elvégzi a piacra termelés teendőit, és ebben a tevékenységében fiában, Jesusban is bízik, hogy a „modern" helyzetben támogassa. Az est beköszöntével azonban, mikor véget ér a „nappali" vezetők ideje, maga köré gyűjt több férfit, hogy velük, akárcsak hat esztendeje, előadja a varázsdalokat. Bár a rítus szinte minden részletében tovább él, a megváltozott helyzetben a vallási specialista más közegben tevékenykedik: hiszen megszűnt az eredeti kunyhó közösségi visszhangja, csökken a vadhús (amelyről a varázsdalok szólnak), és azonkívül az érdeklődés az új, a „modern", a civilizált felé irányul. Mindenesetre az egykori vallási vezető és néhány tagú kórusának végleges alkalmazkodása még nem zárult le.

[11] A teljes képhez tartozik, hogy látogatásom elején (1974 márciusában) választották meg Amazonas Terület új kormányzóját, Pablo Anduzét, a neves antropológust, aki 1968 óta ismerősöm, és ami a lényeges, barátja az indiánoknak. Saját bevallása szerint is indiánoknak köszönheti megválasztását, és ötéves mandátumát arra kívánja felhasználni, hogy lényegesen javítson az indiánok sorsán. A piaroák által felvetett problémákat ő is figyelembe vette, és — Jesus Caballero jelenlétében — filmre vett interjúban ígéretet tett, hogy mindent elkövet a kérdések humánus megoldására. Terve szerint, kikéri a törzsfőnökök véleményét is, és a települések élén helyi felelősöket, törzsenként pedig kormányzati elöljárókat kíván látni, akik folyamatosan és rendszeresen tájékoztatnák a település, a törzs sürgető ügyeiről. Ebben a törekvésében számít az őt megértő piaroákra, bár azzal is tisztában van, hogy az indiánok támogatása nem könnyű dolog olyan vidéken, ahol mindenki gyorsan szeretne meggazdagodni: mert minden bolivár, amelyet az indiánoknak juttat a kormányzó, csak növeli azoknak az ellenszenvét, akik az indiánok révén akarják megszedni magukat.